

Sportlaan 63,
5242 GP Rosmalen
www.gemalen.nl
secretaris@gemalen.nl
0654637019

De Nederlandse Gemalenstichting

Jaarverslag 2022

(2^e concept december 2022)
Vastgesteld door het bestuur d.d. 15 februari 2023

Inhoudsopgave

Coronaregels weer van tafel?.....	3
Doelstellingen van De Nederlandse Gemalenstichting.....	3
Samenstelling Bestuur.....	3
Sponsoring.....	4
Bestuursvergaderingen	4
• Nieuw Beleidsplan 2021-2026 formeel vastgesteld.....	4
• Het Waterschapshuizenboek (=WSH)	4
• Kennisborging.....	5
• Gemalendatabase.....	5
• NGS-brochure.....	5
• De jaarrekening 2021 en begroting 2023.....	6
De Vrijwilligersdag 2022.....	6
Gemalenpluim(en) 2022.....	6
De Deelnemersvergadering op 4 november 2022 te Breda.	7
Nieuwsflitsen.....	8
De Nationale Gemalendagen	8
Project Inventarisatie gemalen voor de gemalendatabase.	8

Coronaregels weer van tafel?

Coronaregels kunnen van tafel, aldus een kop in de krant van 22 nov 2022.

Stond het werk in de afgelopen 2 jaar sterk in het teken van Covid19/Corona, volgens voornoemde krantenkop lijkt het nu voorbij. En terugkijkend op 2022 is dat ook grotendeels het geval geweest.

De vrijwilligersdag, de Deelnemersdag (inclusief uitreiking van de gemalenpluim) en alle bestuursvergaderingen konden weer op de normale wijze doorgang vinden. Laten we er op vertrouwen dat het zo blijft.

Tevens kon nu eindelijk een start gemaakt worden met de kennismaking van onze (nieuwe) voorzitter Patrick Poelmann, aangetreden op 1-11-2019, met onze relaties.

Doelstellingen van De Nederlandse Gemalenstichting

In de nieuwe statuten van de NGS, vastgesteld in 2021, is als hoofddoelstelling opgenomen dat zij zich richt op het bevorderen van het behoud en beheer van cultuurhistorisch waardevolle oppervlaktewatergemalen, niet zijnde molens, en voorts al hetgeen in de ruimste zin met één en ander verband houdt, daartoe behoort en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.

De NGS tracht dit doel onder meer te bereiken door:

- Het inventariseren, documenteren en uitdragen van landelijke kennis en informatie over deze gemalen;
- Het behartigen van belangen bij relevante organisaties voor een duurzaam behoud van deze gemalen;
- Het zijn van een samenwerkingsplatform voor de Deelnemers die deze gemalen daadwerkelijk beheren;
- Het verzorgen van publicaties;
- En voorts al hetgeen te doen dat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

De aandacht gaat daarbij niet alleen uit naar oude gemalen. Ook (nog) in bedrijf zijnde gemalen kunnen om technische, historische, en/of esthetische redenen hiervoor in aanmerking komen.

Samenstelling Bestuur

Het bestuur werd in 2022 gevormd door:

Leden: P.J.M. Poelmann (voorzitter)
ir C.H.B.M. Ceelaert (secretaris);
I. de Vries (2e secretaris);
A. Spijksma ra (penningmeester);
mr. G.P. Dalhuisen;
mr. ing. H.Th. Wolven;
J. Reijnen.

Adviseurs:

drs. P. Nijhof;
ing. C.D. van Rijn;
ir. C.J.M. Tak;
J. van Raaij;
ing. G.M.H. Troost.

Sponsoring

Op het terrein van onze sponsoren deden zich dit jaar geen mutaties voor.

Onze 2 **hoofdsponsors** te weten:

- Bosman Watermanagement BV en
- GMB Waterkwaliteit & installaties

zijn ons ook afgelopen jaar trouw gebleven.

Onze **projectsponsor** Advies- en Ingenieursbureau TAUW B.V. heeft conform eerdere afspraken, het kennisborgingsproject ook in 2022 financieel ondersteund.

Ook de Unie van Waterschappen, **projectsponsor** voor het bijhouden van onze gemalendatabase is ons dit jaar trouw gebleven.

Genoemde hoofd- en projectponsors dragen mede zorg voor een gezonde financiële basis voor de NGS, waarvoor wij hen allen van harte danken!

Afgelopen jaar zijn alle sponsoren bezocht door een delegatie van het NGS-bestuur, waarbij een aantal betrokkenen nader kon kennismaken met onze voorzitter Patrick Poelmann, een zaak die door corona steeds was uitgesteld.

Deze actie, mede verwoord in het nieuwe beleidsplan, werd door alle betrokkenen als waardevol ervaren.

Bestuursvergaderingen

In 2022 heeft het NGS-bestuur, conform de planning 4 keer vergaderd.

De belangrijkste zaken die aan de orde zijn geweest in de bestuursvergaderingen in 2022 waren:

- **Nieuw Beleidsplan 2021-2026 formeel vastgesteld.**
Nadat het beleidsplan in de Deelnemersvergadering in 2021 was behandeld, werd het in de 1^e vergadering van 2022 door het bestuur formeel vastgesteld.
Kernzaken in het nieuwe plan zijn:
 - Verbeteren informatievoorziening.
 - Meer publiceren.
 - Beter ondersteunen deelnemers.
 - Meer samenwerken met collega-stichtingen.
 - Ondersteunen van waterschappen en andere overheden bij de aanpak van herstel en vernieuwing van gemalen.
 - Verbeteren werkwijze NGS.
 - Handhaven/bijstellen van de bijdrage van de Deelnemers op € 50,-/jaar/deelnemer, dus ongeacht het aantal beheerde gemalen per deelnemer.

Tijdens de Deelnemersvergaderingen zal de voortgang van de acties standaard op de agenda komen.

- **Het Waterschapshuizenboek (=WSH)**

De voortgang van het Waterschapshuizenboek, zoals de voorziene publicatie van de NGS korthedshalve wordt genoemd, heeft het afgelopen jaar elke vergadering op de agenda gestaan.

Dachten we dit voorjaar dat we de zaken redelijk op orde hadden, bleek dat onze voorziene auteur een nieuwe baan had aangenomen en daardoor niet meer in staat was de werkzaamheden voor dit boek hiermee te combineren.

De initiatiefnemer én trekker van het project, onze adviseur Peter Nijhof, speelde vervolgens met de gedachte om het auteurschap op zich te nemen, maar heeft deze gedachte om gezondheidsredenen na enkele weken moeten laten varen.

Ondertussen is een nieuwe eindredacteur gevonden en wordt er reeds door verschillende personen hard gewerkt aan deze klus. Voorziene opleveringsdatum blijft ondanks deze strubbelingen de Deelnemersvergadering eind 2024!

- **Kennisborging**

Evenals het vorige onderwerp heeft het onderwerp Kennisborging regelmatig op de agenda gestaan afgelopen jaar. Twee belangrijke doelstellingen werden gehaald voor dit reeds eind 2017/begin 2018 gestarte project.

Allereerst werd het Algemeen deel Stoomtechniek voor de pilot Mastenbroek afgerond evenals de oplevering van het specifieke deel voor de pilot Mastenbroek. Tevens werd een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) door Tauw uitgevoerd voor de pilot Mastenbroek.

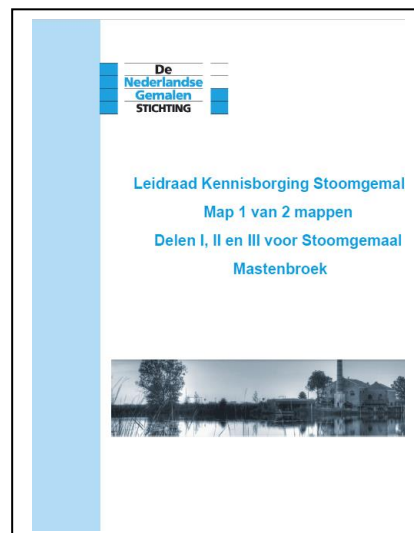
In de laatste bestuursvergadering van 2022 kwam de evaluatie van het omvangrijke project aan de orde.

De projectgroep kwam tot de conclusie, dat het niet realistisch is om binnen een haalbare en acceptabele termijn de drie algemene delen (stoom, diesel en elektrisch) alsmede voor alle deelnemers een specifiek deel, te realiseren en stelde voor het algemene deel Diesel en een specifiek deel voor de pilot dieselgemaal De Antagonist af te ronden.

Daarna zal bezien worden of een algemeen én een specifiek deel Elektrisch nog haalbaar en wenselijk is.

Dit projectvoorstel werd in de decembervergadering van het bestuur bekrachtigd.

De Deelnemers en onze projectsponsor Tauw zullen hiervan op de hoogte gebracht worden.

Het NGS-bestuur heeft het afgelopen jaar ook veel energie gestoken in het maken van een aantrekkelijk voorstel voor onze Deelnemers voor het maken van een verplichte RI&E¹. Helaas hebben we in de loop van het jaar moeten constateren, dat hiervoor – ondanks het mooie (financiële) aanbod van TAUW, in combinatie met de eigen bijdrage van de NGS – zeer weinig belangstelling bestond bij de Deelnemers.

- **Gemalendatabase**

Enige tijd geleden heeft het bestuur van de NGS ingestemd met de realisatie van de gemalendatabase 2.0 voor onze website, waarin ondertussen zo'n 2700 waterbeheersingsgemalen zijn opgenomen.

Door corona was dit project, waarbij we met name een actualisatieslag voor de waterschapsgemalen in onze database zouden uitvoeren, niet van de grond gekomen. André Spils, voorzitter van het gemaal De Ronde Hoep, had zich hiervoor destijds beschikbaar gesteld, maar heeft - met redenen - aangegeven zijn inzet voor dit project te moeten beëindigen.

Het bestuur heeft Ad Hartjes, oud-medewerker van het waterschap Aa en Maas en tevens actief fotograaf bij onze externe activiteiten, bereid gevonden deze taak op zich te nemen.

Momenteel bekijken we de mogelijkheid of niet een deel van de data die ook door Het Waterschapshuis² worden verzameld en gepubliceerd, geschikt is om uit te wisselen met onze gemalendatabase. Dit zou de inspanning voor het updaten van de data in de toekomst kunnen vereenvoudigen.

- **NGS-brochure.**

Reeds geruime tijd geleden was er een vraag of er documentatiemateriaal is over de NGS.

¹ Een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) is een **verplicht onderdeel van de Arboret**. Iedere werkgever moet er dus een hebben!

² Het Waterschapshuis is een Gemeenschappelijke Regeling tussen alle waterschappen in Nederland waarbij men tracht voordeel te behalen door het samenwerken bij de digitale transformatie door bijvoorbeeld te zorgen voor de aanschaf en het contractbeheer van gezamenlijke informatievoorzieningen en data.

Wat is en wat doet de NGS?

Betreffende vragensteller wilde deze informatie graag beschikbaar stellen voor bezoekers van hun gemaal.

Ook de NGS zelf had deze behoefte om dit soort informatie te kunnen overhandigen tijdens bezoeken aan en gesprekken met relaties.

Reden om een brochure te ontwerpen, die voor beide doeleinden zou kunnen worden gebruikt.

Medio dit jaar was de brochure "Was is | Wat doet de NGS" gereed.

Tijdens de Vrijwilligersbijeenkomst in juni is deze brochure verstrekt aan de geïnteresseerde Deelnemers (deels uitgereikt, deels verzonden per post).

U kunt deze brochure digitaal inzien (én desgewenst downloaden)

via bijgaande link: [Algemene Brochure NGS \(zomer 2022\)](#).

- **De jaarrekening 2021 en begroting 2023**

De jaarrekening werd op 09-03-2021 aangeboden aan het bestuur. De controle van de financiële jaarstukken vond plaats door een kascontrolecommissie bestaande uit 2 leden (en een eventuele plaatsvervanger) uit de Deelnemersvergadering. In de december-vergadering werd de jaarrekening door het bestuur vastgesteld.

Met dank aan de commissie.

De jaarrekening 2021 is/wordt op de website geplaatst (<https://www.gemalen.nl/anbi.asp>).

De begroting 2023 werd eveneens behandeld in de decembervergadering van 2022 en door het bestuur vastgesteld.

Mede dankzij onze sponsors toont de ontwerp-begroting een gezonde financiële basis voor de NGS.

De Vrijwilligersdag 2022

De vrijwilligers van de NGS zochten het op 10 juni 2022 hogerop. Dat wil zeggen ze trokken met zo'n 40 collega's naar Lauwerszijl. Mogelijk dat deze wat excentrisch liggende plaats debet was aan het iets kleinere aantal vrijwilligers dat de NGS mocht verwelkomen dan afgelopen jaren.

Maar diegenen die de reis aanvaardden, hebben een mooie dag beleefd. 's Ochtends werden ze verwelkomd in de middeleeuwse Liudgerkerk in Oldehove, waar het ochtendprogramma plaatsvond, met als afsluiting een lekkere (wadlopers)lunch! 's Middags bezochten we met zijn allen het imposante en intussen 100-jarige gemaal De Waterwolf waar we ontvangen werden door dijkgraaf Bert Middel.

De voormalige machinist Willem Alberts vertelde over de bijzondere geschiedenis van dit - van oorsprong - grootste elektrische gemaal van West-Europa. Als kers op de taart startte hij één van de 4 grote (7 cilinder) Brons motoren.

Ook op deze plaats rest nog: dank aan het Waterschap Noorderzijlvest voor de mooie ontvangst.

De volledige impressie van de vrijwilligersdag kunt u lezen in Nieuwsflits 62 op onze website:

https://www.gemalen.nl/nieuwsbrief_nr.asp?id=98

Gemalenpluim(en) 2022

"Na de oproep begin juni, voor het kenbaar maken van de belangstelling van potentiële geïnteresseerden, bleef het geruime tijd rustig, er kwam slechts een beperkt aantal reacties/aanmeldingen. Maar uiteindelijk meldden zich tegen de sluitingsdatum voor inschrijving toch 5 gegadigden: 2 waterschappen, 2 particuliere organisaties en één gezamenlijke aanmelding van een waterschap en een particuliere stichting.

Dit alles resulteerde in een voorstel van de jury aan het bestuur van de NGS voor het toekennen van slechts 1 gemalenpluim (!) én één "Eervolle vermelding", een voorstel dat door het bestuur van de NGS werd overgenomen.

Aldus heeft u kunnen lezen op onze website.

De juryvoorzitter Peter Nijhof kon dan ook maar 1 pluim overhandigen aan de voorzitter van de winnaar van de gemalenpluim 2022, te weten de Stichting Watererfgoed Groot Woerden wegens de restauratie van het Stoomgemaal Teylingens te Kamerik en thans de herbouw van de voormalige kolenloods (een meesterwerkje!).

Een eervolle vermelding ging naar het gemaal 1879 te Akersloot voor hun inspanningen om in samenspraak met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier het gemaal weer zodanig geschikt te maken dat het inzetbaar is voor calamiteitenbemaling gedurende ernstige wateroverlast in de regio.

De voorzitter van de jury, Peter Nijhof, overhandigt aan Frans Lekkerkerker de oorkonde behorende bij de gemalenpluim 2022, onder het toezien van de voorzitter van de Stichting Watererfgoed Groot Woerden Wim de Rooij en vicevoorzitter van de NGS, Gerard Dalhuisen.

De Deelnemersvergadering op 4 november 2022 te Breda.

Zoals reeds een paar jaar gebruikelijk is, werd op de 1^e vrijdag van november (de 4^e nov), de Deelnemersvergadering gehouden op het waterschapskantoor van de winnaar van de gemalenpluim van het voorgaande jaar.

Deze keer was dus het waterschap Brabantse Delta in Breda onze gastheer voor deze dag en werden we, zo'n 45 personen in totaal, ontvangen in een prachtige ambiance, te weten het kasteel Bouvigne, met prachtige tuin. Als vergaderzaal mochten we plaats nemen in de bijbehorende voormalige Kapel. Hier werden we ontvangen door heemraad Louis van der Kallen die een indrukwekkend verhaal bracht over het waterschap en zijn rol daarin in het "Brabantse c.a."

Na de uitwisselingen van informatie wederzijds en de voortgang van het beleidsplan stelde de vice voorzitter, die onze voorzitter verving, de discussienota over de interactie tussen de NGS en de Deelnemers ter sprake. Het NGS-bestuur hoopte hiermee feedback te krijgen over haar lopende en voorgenomen toekomstige activiteiten. Maar dit bleek toch een lastig agendapunt te zijn!

Hoogtepunt van de vergadering bleek ook dit keer weer het juryrapport over de gemalenpluim, uitmondend in de uitreiking van de gemalenpluim aan De Stichting Watererfgoed Groot Woerden met gemaal Kamerik Teylingens (zie aparte alinea hieraan voorgaand).
Tegen 13.00 uur werden de deelnemers genodigd aan een lekkere lunch in het voormalige koetshuis van het kasteel, ons aangeboden door het Waterschap.
Na de lunch kregen we een rondleiding door het kasteel, waarna iedereen zich spoedde naar gemaal Moerdijk in Moerdijk (winnaar gemalenpluim 2021 van de categorie Waterschappen).
Een uit 1956 stammend gemaal waarbij het waterschap er in overleg met de NGS voor koos om de bestaande dieselmotoraandrijving te handhaven.
Om de bediening van een dergelijke oudere dieselmotor te vereenvoudigen koos het waterschap voor een “computer-ondersteund opstartprogramma” waardoor ook minder ervaren machinisten in de toekomst deze motor op een eenvoudigere én verantwoorde wijze kunnen blijven gebruiken.
Voorwaar een prachtig voorbeeld van behoud van cultureel erfgoed.
En na een drankje toog eenieder voldaan huiswaarts.
Ons rest: “Dank aan het Waterschap Brabantse Delta voor deze mooie ontvangst”.

Nieuwsflitsen

Er werden dit jaar 6 nieuwsflitsen verzonden(<https://www.gemalen.nl/actueel.asp>) met de volgende onderwerpen:

- Nieuwsflits 60: Belangrijke data voor NGS'ers in 2022;
- Nieuwsflits 61: Oproep nominatie gemalenpluim 2022;
- Nieuwsflits 62: Impressie Vrijwilligersdag NGS 2022.
- Nieuwsflits 63: Grijp die kans! (inzake aanbod RI&E voor Deelnemers NGS)
- Nieuwsflits 64: Gemalenpluim 2022 uitgereikt!
- Nieuwsflits 65: 2023 het jaar Europese jaar van de fabrieksschoorstenen.

De Nieuwsflitsen worden per e-mail verzonden aan allen die zich op de website van de NGS hebben aangemeld voor de ontvangst van de NGS-Nieuwsflits. Alle Nieuwsflitsen zijn terug te lezen op de site (www.gemalen.nl/actueel.asp). Hier kan men zich tevens inschrijven voor een abonnement op de Nieuwsflitsen (linker kolom onderaan).

De Nationale Gemalendagen

De Nationale Gemalendagen worden altijd in hetzelfde weekend gehouden als de Nationale Molendag. Getracht wordt zoveel mogelijk gemalen/molens open te stellen voor het publiek.

De Nationale Gemalen/Molendagen vinden altijd plaats tijdens het 2^e weekend van mei. Gebruikelijk is dat de gemalen/molens geopend zijn tussen 10:00 uur en 16:00 uur.

Welke gemalen er meedoen/geopend zijn, op welke dag(en) en of er bijzonderheden zijn, wordt vermeld op de website (http://www.gemalen.nl/gemalen_dag.asp).

Door het covid-19-virus was de belangstelling bij de beheerders om hun gemaal open te stellen, ook in 2022 duidelijk minder dan voorgaande jaren.

Project Inventarisatie gemalen voor de gemalendatabase.

Blij verrast zijn we altijd met de vele externen, die via de mail of per telefoon nieuwe of gewijzigde informatie aandragen voor onze gemalendatabase. Ondertussen zitten er ruim 2700 gemalen in onze database.

Zie: (<https://www.gemalen.nl/inventarisatie.asp>).

Door een bijdrage van de Unie van Waterschappen aan dit project is de financiële haalbaarheid de komende jaren geborgd.

Rosmalen, 22-12-2022.

C. Ceelaert, secretaris.